

Prövningsnämndens prövningsrätt

Av Al Vanner

Prövningsnämnden skall enligt TF § 95 besluta över anförda besvär och gjorda framställningar samt granska och pröva årets taxeringar i övrigt.

Efter taxeringsårets utgång må medlem av prövningsnämnden enligt TF § 97 a ej hos nämnden framställa yrkande, som avser samma års taxeringar, där ej fall föreligger, som avses i bl. a. § 123. Vederbörande dock obetaget att efter taxeringsårets utgång närmare ange omfattningen av yrkande, som dessförinnan framställts. Denna sistnämnda utvidgning av yrkanderätten får i praktiken dock endast betydelse för taxeringsintendenten, då medlemmarna av nämnden ju endast mycket undantagsvis kan ha någon föreställning om arten av de ärenden, som kan återstå att handlägga.

Prövningsnämnden behöver emellertid ej ha avgjort alla ärenden förrän den 30 juni året efter taxeringsåret och kan i regel ej heller göra det förrän då, eller åtminstone ej under taxeringsåret, eftersom besvär ju fortlöpande inkommer intill årsskiftet. Besvär som inkommer efter taxeringsårets utgång kan givetvis ej prövas förrän de inkommit och om extraordinär besvär rätt enligt § 123 föreligger. Är så fallet, kan medlem av prövningsnämnd uppenbarligen ställa yrkande enligt § 97 a.

Läget är alltså det, att prövningsnämndsledamotens yrkanderätt i fråga om ordinära besvär ärenden praktiskt taget helt beror på när vederbörande taxeringsavdelning hinner bli färdig med utredningen av visst ärende. Sker det i så god tid, att ärendet kan föredragas i nämnden före årsskiftet, kan ledamot ställa vilket yrkande som helst, som han anser befogat, antingen det avser höjning eller sänkning av taxeringen. Det sista är givetvis det vanliga, men

även yrkande om höjning kan förekomma. Kommer ärendet inför nämnden först efter årsskiftet, kan något yrkande ej ställas utom bifall eller avslag på taxeringsintendentens förslag. Detta förefaller tämligen orimligt. Äger nämnden pröva besvär fram till den 30 juni efter taxeringsåret, bör det också vara den obetaget att verkställa de ändringar i taxeringen, som den anser befogade. Det förefaller, som om lagen vore i stort behov av ändring på denna punkt.

Det kan naturligtvis invändas, att vederbörande taxeringsintendent, som får förutsättas i de flesta fall ha anfört reservationsbesvär, ju alltid kan ställa yrkande, men det är ej så alldeles säkert, att intendenten alla gånger har samma uppfattning som nämnden. Hade han det, vore ju nämnden skäligen överflödig.

Det kan också invändas, att det står prövningsnämndens ledamöter fritt att även anföra reservationsbesvär. Det kan de givetvis, men det orsakar i alla händelser taxeringsavdelningarna ett onödigt besvär med att göra upp listor, om nu listor kan anses tillräckliga. Men det återstår faktiskt ingen annan väg så som lagen nu lyder och det blir ingenting annat att göra än att anföra sådana reservationsbesvär även från nämndens sida och icke endast från taxeringsintendentens.

Bestämmelsen aktualiserades för några veckor sedan i Stockholms stads prövningsnämnd. En person hade underlåtit att deklarerera. Anledningen var, att han varit sjuk under en tidrymd av ett par månader före deklARATIONstillfället och över detta. Samtidigt var hans fyra minderåriga barn sjuka och därtill kom att hans hustru även blev sjuk i februari och senare på året opererades för cancer.

Familjen befann sig dessutom på annan ort. Senare på året blev den skattskyldige ånyo sjuk och kunde ej börja arbeta förrän vid årsskiftet. Det förefaller rätt förlåtligt, om en person i detta läge förbiser sin deklARATIONSSKYLDIGHET.

Då debetsedeln på slutlig skatt kom honom tillhanda, upptäckte han, att allt inte stod rätt till. Han hade nämligen tarifftaxerats till ungefär dubbla summan mot vad han i verkligheten haft i inkomst. Nu anförde han besvär men till fel instans och till råga på olyckan under felaktig adress enligt av den skattskyldige sedermera lämnad uppgift, fast denna försändelse vid besvärens prövning ej kommit till rätta. Denna vilsekomna försändelse uppgavs ha avsänts någon av de sista dagarna i december. De besvär, prövningsnämnden hade att ta ställning till, inkom först i januari detta år.

Prövningsnämnden tog upp besvären till prövning jämlikt § 123, mom. 3, och sänkte taxeringen. En ledamot, undertecknad, ifrågasatte emellertid om icke jämväl extra avdrag för nedsett skatteförmåga borde medgivas. Den utförliga redogörelsen för familjens sjukdom finge nämligen anses utgöra en anhållan om dylikt avdrag. Även bortsett från alla framställningar om extra avdrag har ju en beskattningsnämnd rätt att medge sådant avdrag.

Nu hävdades emellertid av intendenten, att ledamot av nämnden (i detta fall ock intendenten) icke hade rätt att ställa något yrkande, eftersom det ju icke skedde under taxeringsåret. Enär jag inte alls var säker på min sak, ville jag inte driva min mening utan nöjde mig med att uttala min uppfattning till protokollet.

För det första, är detta verkligen riktigt? Skall ett sådant ärende tas upp till prövning jämlikt § 123, mom. 3? Den skattskyldige hade ju giltigt förfall — i varje fall bestreds icke riktigheten i hans uppgifter, att han varit sjuk vid deklARATIONSTILLFÄLLET.

Jag kan inte se, att ett sådant fall är reglerat i lagen. Men det spelar kanske inte så stor roll, om man tillämpade mom. 3 eller mom. 2, ty om besvären inkommit i laga tid, fanns det mycket riktigt ingen rätt för mig att ställa något yrkande, och en skattskyldig skall måhända inte komma i bättre läge, om han försitter besvärstiden. Å andra sidan bör han knappast heller komma i ett sämre, då han faktiskt har besvär rätt även efter den ordinarie besvärstidens utgång. Nåja sämre läge kan han ju inte komma i med de bestämmelser, som gäller.

Det är dock rätt underligt, att fastän TF § 97 a klart och tydligt stadgar, att vid tillämpning av § 123 medlem av nämnden har rätt att ställa yrkande, så frånges honom denna rätt i praxis. Om § 97 a är befängd, då det gäller ordinarie besvär, tyckes mig den praktiska tillämpningen vara befängd, då det gäller extraordinära besvär. Ty inte kan det väl vara meningen, att den skattskyldige skall hängas bara därför, att årsskiftet passerats?

Naturligtvis kan det alltid sägas, att det är synnerligen önskvärt, att ett års taxeringar blir fastställda så fort som möjligt. Den skattskyldige kan ha berättigade krav på att han verkligen vet vad han är taxerad till. Ur den synpunkten bör medlem av prövningsnämnden ej ha rätt att ställa yrkande efter taxeringsårets utgång. Men intendenten har sådan rätt om han anför reservationsbesvär och medlem av nämnden kan skaffa sig samma rätt, om han anför liknande besvär. Då är det sannerligen icke mycket mening i att begränsa yrkanderätten till tiden före den 31 december.

Såvitt jag kan se bör medlem av prövningsnämnd ha rätt att ställa yrkande, i sänkande eller höjande riktning, vid alla ärenden, som kommer under nämndens prövning. Det föreligger ingen risk för missbruk, om nu sådana över huvud kan tänkas

RR *Regeringsrätten* RÄTTSFALL

Värdet av icke börsnoterade aktier

Besvär av inspektoren B. angående inkomst- och förmögenhetstaxering år 1948. — B. ägde 251 aktier i Tegelbruksaktiebolaget Walla — Katrineholm. TN och PN uppskattade värdet å aktierna efter 800 kr för aktie i enlighet med givna direktiv. KR: ej utredning. — B. ansåg, att aktiernas värde icke översteg 640 kr för styck. År 1946 hade visserligen aktievärdet den 31/12 1945 bestämts till 800 kr. Aktiernas antal hade då varit 812 stycken å vardera nominellt 500 kr. Sedan aktiekapitalet genom fondemission år 1947 ökat från 406.000 till 507.500, skulle de nu 1015 aktierna erhålla ett värde av vardera 640 kr. Något tillskott till bolaget hade icke skett genom fondemissionen, varför värdet av aktiestocken i dess helhet icke förändrats. Utvecklingen för bolaget efter år 1946 motiverade icke heller något högre värde å aktierna. Tvärtom syntes flera skäl tala för att värdet borde sättas lägre. Sålunda hade bolaget för att vidmakt-hålla tillgången på lera nödgats för-

värva en jordegendom till högre pris än som kunde anses betingat av egendomens värde i och för sig. Det partiella byggnadsstoppet hade i ogynnsam riktning påverkat efterfrågan på tegelindustriens produkter med påföljd att omsättningen i hög grad nedgått i förhållande till de fasta omkostnaderna. Med hänsyn härtill hade bolaget för sin löpande rörelse nödgats uppta ett större lån. Skuldsättningen vore stor i förhållande till det egna kapitalet. Utredning i siffror åberopades. Rörelsens känslighet medförde att största försiktighet borde iakttagas vid värderingen. — Taxeringsmyndigheterna framhöllo, att det matematiska värdet den 31/12 1947 utgjorde 811 kr för aktie, därvid hänsyn tagits till dolda reserver. Den 31/12 1948 utgjorde det matematiska värdet 878 kr för aktie. — B. hävdade att saluvärdet på en aktie borde bestämmas av bolagets framtidsutsikter och möjligheter att för-ränta sitt aktiekapital och icke av det matematiska värdet på de till-gångar, som funnes i bolaget. För

förekomma därför att ett ärende prövas efter taxeringsårets utgång.

Som det nu är, har prövningsnämnden sannerligen en ytterst ringa uppgift att fylla under tiden 1 jan. —30 juni och synes saklöst kunna avskaffas under denna tid. Dödsbo-befrielse o. d. kan taxeringsnämnden

klara av lika bra och övriga ärenden kan väl förtroendefullt helt överlåtas på intendenten, då prövningsnämnden ju ändock icke kan göra mycket åt dem. Hur går det förresten, om intendenten yrkar avslag på besvär och prövningsnämnden avslår hans yrkande? Blir besvären bifallna då?